

Ulykker til søs 1999: Færre sø-ulykker trods alt

Der var 33 sø-ulykker i danske fiskefartøjer sidste år. Over halvdelen, nemlig 17, skyldtes forlis. Kollisioner tæller også med i statistikken over alvorlige ulykker. Men tallene ligger trods alt en fjerdedel under gennemsnittet for de seneste 9 år

Sidste år omkom der også 5 danske erhvervsfiskere. Den ene fisker døde efter en skade i hårdt vejr, og 4 andre døde, efter skibene kæntrede. Og selvom det er 5 for mange, ligger det tal trods alt under gennemsnittet på 8.1 for de seneste 10 år. Tallet toppede i 1990 med 12 dødsulykker. Herefter er det stort set faldet år for år.

Fem andre fiskere – plus en bi-erhvervs-fisker - kom lettere til skade. En fisker kom til skade, da skibet kæntrede, 2 da skibet sprang læk, 1 da der udbrød brand om bord, og 2 da skibe kolliderede.

I forhold til året før er der tale om en stigning i antallet af sø-ulykker. Men alligevel er tallene næsten en fjerdedel lavere, nemlig 23%, end gennemsnittet for de seneste 9 år. Sø-ulykkerne toppede i 1992 med 71. Og antallet af døde og forlis toppede begge i 1994 med 26 forlis og 17 døde.

Stigningen i ulykker sidste år er udelukkende sket i skibe mellem 5 brt. og 20 brt. Alligevel er tallet lavere end i fx 1996.

Samtidig er der – som tidligere år – sket færre ulykker både i skibe under 5 brt. og i skibe over 20 brt. Her har kurven været støt faldende siden 1996.

Små kuttere er udsatte

Disse tal fremgår af *Ulykker til søs 1999 – Statistik over ulykker og arbejdsskader til søs*, som Søfartsstyrelsen netop har udsendt.

Heri konkluderer Søfartsstyrelsen, at skader og kollisioner kan blive "fatale for små kuttere", og at stabiliteten i lastet tilstand "er følsom over for dårligt vejr og uhensigtsmæssig betjening af fiskeredskaberne".

Hertil kommenterer Mogens Nielsen fra Fiskeriets Arbejds miljøtjeneste:

- Sammenfattende kan vi konstatere, at pilen peger i den rigtige retning. Men selvfølgelig er der nogle ting, der stadig kan blive bedre. Og det arbejder vi på. Fx er vi allerede i gang med at kulegrave hændelserne på enmands-fartøjerne gennem de sidste 10 år. Det skal gerne munde ud i en vejledning og rådgivning til fartøjsejerne allerede nu i år. Dernæst skal vi have sat øget fokus på stabiliteten.

Ikke flere arbejdsulykker

De senere år har antallet af arbejdsulykker været svagt stigende. Men det afspejler "næppe en reel stigning", påpeger Søfartsstyrelsen. Derimod skyldes det, at flere anmelder ulykker.

- Det er både godt og rigtigt, at fiskere anmelder arbejdsulykker. For det er også vigtigt i det forebyggende arbejde. Det er den eneste måde, vi kan være sikre på, hvad det er for områder, vi skal prioritere højest. Fx viser tallene fra vores egen database, at næsten halvdelen af alle

ulykker er glid- og fald-ulykker. Derfor ved vi, at vi skal sætte ind på skridsikring, forklarer Mogens Nielsen.

Ved egentlige arbejdsulykker omkom 1 fisker sidste år, 186 kom til skade, og 2 fiskere kom til skade ved såkaldt "andre aktiviteter".

Samtidig er der sket en stigning af arbejdsbetingede lidelser. Søfartsstyrelsen modtog 38 anmeldelser.

1999-tallene er baseret på, at der sidste år var registreret 4249 danske skibe. Heraf var de 778 bi-erhverv. 2461 var under 5 brt/BT, 1211 mellem 5 og 19 brt/BT, 557 på mellem 20 og 499 brt/BT og 20 over 500 brt/BT.

DE FLESTE BLIVER REDDET

Tre ud af 17 forlis endte tragisk. Fem mand omkom. Men de fleste fiskere bliver heldigvis reddet

Tre fiskere omkom, da skibet kæntrede i Nordsøen. Det skete sandsynligvis, fordi redskaberne fik bundhold. En fjerde fisker druknede, da skibet forliste i Kattegat under bjærgning af garn i dårligt vejr. Og en femte forsvandt, da skibet kæntrede i Østersøen under indhivning af trawl.

Men ikke alle forlis ender tragisk. De fleste fiskere overlever faktisk, når skibene kæntrer, kolliderer, støder på grund, bryder i brand, får en hårdtvejrsskade osv.

De bliver oftest reddet af kolleger over i andre fiskeskibe eller af redningsskibe og marinefartøjer. Eller også går de i flåden og bliver bragt i land af Eskadrille 722s redningshelikopter.

MANGELFULD UDKIK

Kollision skyldes ofte, at andre skibe glemmer deres vigepligt og ikke holder behørigt udkik

Med i de 33 sø-ulykker hører der 6 kollisioner og en brand.

Mangelfuld udkik. Det var årsagen til, at to fiskeskibe kolliderede, og det ene forliste. Det var også mangelfuld udkik, der var skyld i, at et andet skib kolliderede med et skib, som havde vigepligt.

Et tredje skib kolliderede med en pram, der var under bugsering. Slæbebåden lavede et drej, så prammens agterende skar ud og ramte fiskeskibet, som fik skader i stævnen og måtte bugseres i havn.

Et fjerde skib kolliderede i klart vejr med et stort udenlandsk lastskib, som havde vigepligt. Fiskeskibet ramte tværs ind i lastskibets bagbordsside. Trods store skader i stævnen kunne det sejle i havn for egen kraft.

Et femte fiskeskib kolliderede også med et udenlandsk lastskib. Fiskeskibet fik svære ovenvands skader, men kunne sejle i havn for egen kraft. Lastskibet havde vigepligt, men holdt ikke behørig udkik i de sidste 10 minutter før kollisionen.

- Eksemplerne viser tydeligt, at det ikke kun er fiskere, der har et problem med behørigt udkik. Og de viser, at man i dag måske stoler for meget på elektronikken. Derfor skal alle huske at holde udkik, opfordrer Mogens Nielsen.

FORHOLD UDEFOR SKIBET

Forhold uden for skibene, operative fejl eller tekniske fejl er ofte skyld i sø-ulykker

Forhold udenfor skibet var årsag til 12 ud af de 33 sø-ulykker sidste år. Det drejer sig om 5 kollisioner, 3 påsejlinger, 2 lækager, 1 hårdtvejrsskade og 1 kæntring.

Kollisionerne og påsejlingerne skyldes operative fejl i det andet skib. Fx førte to påsejlinger til forlis, og fire kollisioner førte til alvorlige ulykker. Bag de operative fejl gemmer der sig typisk mangelfuld udkik.

10 andre sø-ulykker skyldes operative fejl. Det drejer sig om 1 grundstødning pga. en navigatorisk fejl, hvor skibet forliste i forbindelse med flot-bringningen, og 3 kollisioner pga. mangelfuld udkik. To af kollisionerne førte til forlis, og den 3. til en alvorlig ulykke.

Et lille fiskeskib kæntrade under forsøg på at frigøre et bundhold, et skib kolliderede med et slæb, fordi skibet ikke overholdt sin vigepligt, og et lille skib kæntrade, da det fuldt lastet tog sø ind over dækket.

To skibe kæntrade i forbindelse med "mangelfuld betjening" af fiskeredskaberne, og et stort skib var tæt på at forlise, fordi lastrummet blev fyldt med vand, efter et isdæksel var gået løs.

Tekniske fejl

Også tekniske fejl tæller med i statistikken. Og det gør de ved 7 af sø-ulykkerne, nemlig 3 maskinrumsbrande, 3 lækager og 1 kæntring.

Et skib forliste efter en pludselig opstået lækage, og et kæntrade i havn, fordi den nye trawlbom, der netop var monteret, var for tung. De to andre lækager skyldes hhv. lokal gennemtæring i agterskibet og et defekt fødevandsrør til læsepumpen.

To af maskinrums-brandene skyldes muligvis en defekt i skibenes elektriske anlæg, og den 3. en utæt hydraulik-olieslange. Den ene brand er en alvorlig ulykke.

4 uopklarede ulykker

De sidste fire ud af de 33 sø-ulykker er fortsat uopklaret. Der er tale om tre forlis. Ved det ene omkom de 3 ombordværende fiskere, og ved det andet forliste skibet efter en brand i maskinrummet, mens det lå for anker. Også en kollision med et ukendt lastskib er uopklaret.

VEJRET ER ÅRSAG TIL ULYKKER

Vejret og glatte dæk er årsag til mange arbejdsulykker, hvor fiskere får forstuvninger, knoglebrud eller mister fingre

Der blev anmeldt 200 arbejdsulykker sidste år. De fordeler sig på 11 fiskere, der kom til skade eller omkom ved sø-ulykker, 189 andre kom til skade om bord.

181 af dem var registreret som erhvervsfolkere. Og da der er omkring 6700 i erhvervet, betyder det, at der bliver anmeldt 3 arbejdsulykker pr. 100 mand, der er beskæftiget i fiskeriet. Hermed er frekvensen af arbejdsulykker i fiskeriet den samme som i handelsflåden.

Alligevel betegner Søfartsstyrelsen fiskeri-erhvervet som "et meget belastende erhverv med mange og tunge løft". Det gør Styrelsen på baggrund af 38 arbejdsbetingede lidelser sidste år. De fleste skader sker på bevæge-apparatet. Og ryggen er særligt udsat for at blive slidt ned.

Den næst-største arbejdsbetingede lidelse er høreskader. Herefter kommer skader på arme, skuldre og ben samt hudsygdomme.

Risikabelt at bjærge redskaber

Langt de fleste arbejdsulykker sker ved egentligt fiskeri-arbejde. Bjærgning af redskaber er den arbejdsopgave, der medfører de fleste ulykker. Sidste år kom 48 fiskere til skade, mens de bjærgede redskaberne.

Desuden sker en del af skaderne i dårligt vejr. Det vil sige, at vejret er en medvirkende årsag. Men også færdsel om bord – og især på glatte dæk – er en vigtig årsag til ulykkerne.

Artiklen har været bragt i Fiskeri Tidende under "Miljø og sikkerhed"